

ТӨРИЙН ТУСГАЙ ЧИГ ҮҮРЭГ БҮХИЙ БАЙГУУЛЛАГЫН ТӨРӨЛ, МЭРЭГЖЛИЙН СУРГАЛТЫН ОНЦЛОГ, АРГА ХЭЛБЭР

Я.Ариунболд

Дотоод хэргийн их сургуулийн Удирдлагын академийн Хилийн албаны удирдлага, стратегийн тэнхимийн профессор, хурандаа, докторант.

Товч агуулга: Хилийн албаны сургалтын онцлог, арга хэлбэр, онол, арга зүйн ойлголтуудыг тусгасан.

Abstract: Features, methods, theories and methodological concepts of border service training are reflected.

Түлхүүр үг: Хилийн алба, сургалтын зарчим, арга, хэлбэр

Key words: Border service, training principles, methods and forms

Оршил. Төрийн албыг улс төрийн, төрийн захиргааны, төрийн тусгай, төрийн үйлчилгээний алба гэж ангилж⁵⁰, Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд заасан журмын дагуу үндэсний болон хүн амын аюулгүй байдлыг хангах, нийгмийн хэв журам болон хууль дээдлэх үндсэн зарчмыг сахиулахтай холбогдсон төрийн тусгай чиг үүргийг хэрэгжүүлэх албан тушаалд⁵¹ зэвсэгт хүчин, хилийн ба дотоодын цэрэг, онцгой байдал, тагнуул, төрийн тусгай хамгаалалт, гадаадын иргэн, харьяат, цагдаа, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх, шүүх шинжилгээний байгууллагын удирдлага,⁵² зэвсэгт хүчин, хилийн ба дотоодын цэрэг, онцгой байдал, тагнуул, цагдаа, хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах, шүүхийн шийдвэр

гүйцэтгэх байгууллагын болон шүүх шинжилгээний байгууллагын офицер, ахлагч, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэгч, шүүх шинжилгээний байгууллагын шинжээч, мэргэжилтэн, байгууллагын ажилтан⁵³ нарыг хамааруулдаг.

Төрийн тусгай албаны албан тушаалд томилогдон ажиллах офицер, ахлагч, нарын сургалтыг Хууль сахиулах их сургууль болон Үндэсний батлан хамгаалах их сургуулийн мэрэгшүүлэх мэргэжлийн сургалтын хөтөлбөрүүдээр зохион байгуулан явуулж байна.

Төрийн тусгай албаны ангилалын хилийн албаны офицерын сургалт нь ДХИС-ийн Хилийн сургуульд заставын орлогч, хилийн ангийн штабын офицер,

⁵⁰ Монгол улсын Төрийн албаны тухай хууль, 2017 он 6 дугаар зүйл

⁵¹ Монгол улсын Төрийн албаны тухай хууль, 2017 он 13 дугаар зүйл

⁵² Монгол улсын Төрийн албаны тухай хууль, 2017 он 13,6 дугаар зүйл

⁵³ Монгол улсын Төрийн албаны тухай хууль, 2017 он 13,6 дугаар зүйл

заставын даргын албан тушаалд ажиллах офицер, Удирдлагын академид ангийн даргын зөвлөлийн гишүүн, штабын дарга, ангийн захирагч, Хил хамгаалах ерөнхий газрын алба, хэлтэс, газрын даргын албан тушаалд ажиллах офицерын сургалтыг цэргийн сургалтын тусгай арга хэлбэрт тулгуурлагдана.

Үндсэн хэсэг

1. Төрийн тусгай чиг үүрэг бүхий байгууллагын төрөл, мэрэгжлийн сургалтын онцлог

Төрийн тусгай чиг үүрэг бүхий байгууллагын төрөл, мэрэгжлийн албаны сургалт нь суралцагч албан тушаалтан бүрд тохирсон агуулгатай, төлөвлөлтийн тодорхой зохион байгуулалт, сургалтын хэлбэр, арга ажиллагаа, хэрэгсэл, тактикийн бэлтгэл сургалтын төвшинг илэрхийлсэн тоон болон чанарын үзүүлэлт, нормативыг өөртөө багтааж бие бүрэлдэхүүнд үүссэн цагийн байдалд үүрэг гүйцэтгэх ур чадвар олгоход чиглэгдсэн олон төрлийн хичээл, хээрийн сургуулийг багтаасан зохион байгуулалттай, төлөвлөгөөт үйл ажиллагаа байх ба төрийн алба хаах бүхий л хугацаанд тасралтгүй шаталсан хэлбэрээр явагдана.

Төрийн тусгай албаны ангилалын хилийн албаны сургалтыг цэргийн болон хил судлалын шинжлэх ухааны онолд суурилж, хил хамгаалах урлагийн хүрээнд тактик, оператив, стратегийн түвшинд зохион байгуулж явуулдаг.

Хилийн албаны хичээлүүд нь өөрийн судлах зүйл, заах аргаар өөр өөр байх боловч, эцсийн зорилго нь хил хамгаалалтыг бэлтгэж, явуулах ажиллагаанд сургаж, улсын хилийн халдашгүй дархан байдлыг хангахад чиглэгдэнэ.

Хилчид тайван цагт байлдааны үүрэг гүйцэтгэж байдаг онцлогт тохируулан хилчдийг сургахад хилийн албаны хичээл гол үүрэг гүйцэтгэнэ.

Хилийн алба нь улсын хил хамгаалах үүргийг биелүүлэхэд хилийн манаа, харуул, застав, отрядын хил хамгаалалтыг зохион байгуулж, удирдан явуулах, хил дамнасан гэмт хэрэг, хууль бусаар хилээр эд зүйл нэвтрүүлэх, хил зөрчигчтэй тэмцэх, олон улсын гэрээ, хэлэлцээрийг сахиулах, шалган нэвтрүүлэх арга ажиллагаанд сургадаг цэргийн тусгай бэлтгэлийн нэг юм.

Хилийн албаны сургалтыг зөвхөн хууль тогтоомж дүрэм, зааврыг танилцуулж, болсон үйл явдлыг мэдээлснээр хязгаарлан, онол арга зүйн үндэслэл муутай явуулбал тавьсан зорилгоо хангахгүй.

Хилийн албаны хичээл нь өөрийн гэсэн шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, цэргийн сургалтын зарчим, заах арга, хэлбэрүүдээр явагддаг.

Хилийн албаны хичээл заах багш нь хичээл заах арга зүйгээс гадна албаны болон цэргийн сургалтын ерөнхий онолыг зайлшгүй судалсан, албан үүрэг гүйцэтгэх үед үүсч болох тодорхой цагийн байдалд ажиллах туршлагатай байж хилийн албаны мэдлэг, дадлага, ур чадварыг олгоно.

Хилийн албаны мэдлэг нь олон улсын гэрээ хэлэлцээр болон Монгол Улсын үндсэн хууль, бусад хууль эрх зүйн хүчин төгөлдөр баримт бичиг, хилийн албаны дүрэм, заавар, удирдлагын тушаал шийдвэр, улсын хил хамгаалалтын мөн чанар, зорчигч тээврийн хэрэгслийг хилээр шалган нэвтрүүлэх, хууль бусаар хилээр эд зүйл нэвтрүүлэх, хил дамнасан гэмт хэрэгтэй тэмцэх, хилийн тусгай дэглэм, журам, манааны албан үүрэг гүйцэтгэх, хил зөрчигчийг эрж саатуулах, онцгой нөхцөл байдал үүссэн үед ажиллах зэрэг мэргэжлийн ур чадвараар илэрхийлэгдэнэ.

Хилийн албаны сургалт нь хүн нэг бүрийн бэлтгэл, салаа салбарын бэлтгэл, удирдлагын бэлтгэл гэж ангилагдан цэргийн сургалтын үндсэн зарчмуудад тулгуурлан явагддаг.

Цэргийн сургалтын үндсэн зарчмууд:

1. Сургалт шинжлэх ухааны үндэслэлтэй байх.

2. Эсрэг талаа ялан дийлэхэд хэрэгтэй бүхэнд сургах.

3. Сургалтыг байлдааны бэлэн байдлыг хангахад чиглүүлэх.

4. Дайчдыг ухамсарлуулан идэвхжүүлэх.

5. Үзүүлж, таниулах.

6. Сургалт систем дэс дараалалтай явагдах.

7. Мэдлэг, дадлага, чадварыг эзэмшүүлэх.

8. Хялбар дөхөм байх.

9. Бүлгээр болон ганцаарчлан ажиллаж сургах зэрэг зарчмууд багтана.

Цэргийн сургалтын 25 хувь нь онол, 75 хувь нь дадлага байдаг.

Сургалтын зарчим нь сургалтын процессын удирдамжийг тодорхойлдог бол байгууллагын үйл ажиллагааны дүрэм, заавар журам зэрэг захирамжлах удирдлагын баримт бичиг нь тусгай нэгж, салбар юу хийхийг тусгасан байдаг.

Хилийн албаны сургалтыг сургалтын зарчмуудад тулгуурлан тусгай арга, хэлбэрээр явуулдаг. Сургалтын зарчим арга, хэлбэрүүд нь хоорондоо нягт холбоотой, нэг нь нөгөөгөө баяжуулж байдаг.

Хилийн сургуулийн 2,3,4-р дамжааны сонсогчдоос

1.Хилийн албаны талаарх таны ойлголт?

2.Хилийн алба нь ямар салбар шинжлэх ухаанд багтах вэ?

3.Хилийн албаны хичээл ямар сургалтын аргаар явагдаж байна вэ?

Гэсэн асуулт бүхий судалгааг авахад

1.Хилийн албан талаарх таны ойлголт гэсэн асуултад судалгаанд хамрагдсан 35 сонсогчийн 32 нь буюу 91,4 хувь нь сайн хариулсан байна.

2.Хилийн алба нь ямар салбар шинжлэх ухаанд багтах вэ? гэсэн асуултад судалгаанд хамрагдсан 35 сонсогчийн 16 нь буюу 45 хувь нь цэргийн шинжлэх ухаан, 19 нь буюу 55 хувь нь мэдэхгүй гэсэн хариулт өгсөн байна.

3.Хилийн албаны хичээл ямар сургалтын ямар хэлбэр, аргаар явагдаж байна вэ? гэсэн асуултад судалгаанд хамрагдсан 35 сонсогчийн 31 нь буюу 88,5 хувь нь лекц, семинар,

дадлага, хээрийн гаралт гэсэн хариулт өгсөн байна.

Судалгаанаас харахад хилийн албаны сургалтыг багш нар үйл ажиллагааг зохицуулах эрх зүйн баримт бичгийг судлуулж, хил хамгаалалтын дүрэм, заавар, журмыг удирдлага болгон лекц, семинар, дасгал үйлдүүлэн хээрийн гаралтаар тактик ажиллагаанд сургах байдлаар явуулж байна.

Хилийн сургуулийн хилийн албаны сургалтын дараагийн шатны үргэжлэл нь Удирдлагын академийн хилийн стратеги тактикийн сургалт бөгөөд сургалт шинжлэх ухааны үндэслэлтэй байх зарчмын дагуу хилийн албаны суурь шинжлэх ухааны талаар гүнзгийрүүлсэн хичээлийн хөтөлбөрийн цаг сэдвийн задланд тусган тодорхой ойлголт өгч онол практикийн нэгдлийг туршлага болгон цэргийн сургалтын удирдах бүрэлдэхүүний үндсэн зарчим, арга, хэлбэрийг эзэмшүүлж байгаагаар онцлогтой.

Удирдлагын академи төгсөөд хилийн анги салбарт болон харилцан ажиллагаатай байгууллагуудтай хамтарсан шат шатны сургалт, хээрийн сургуулиудыг зохион байгуулах офицерууд цэргийн сургалтын зарчим, арга, хэлбэрийн талаар тодорхой мэдлэгтэй, нэгдсэн болон хэсэгчилсэн дадлага, команд штабын сургууль зохион байгуулах чадвартай байх шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна.

Хоёр: Цэргийн сургалтын хэлбэр, арга Цэргийн сургалтын хэлбэр

Хэлбэр гэдэг үг нь бүтэц гэсэн утга бүхий латин үгнээс гаралтай. Сургалтын хэлбэр нь сурах үйл явцыг хэрэгжүүлж суралцагсдад системтэй ур чадвар олгох шат дараалсан ажилбарууд юм.

Хилийн албаны сургалт нь хил хамгаалалтын зохион байгуулалтын талыг харуулсан сургалтын ба албаны үйл ажиллагааны тодорхой хэлбэрээр явагдана.

Суралцагсдын тоо хэмжээ, хичээллэх хугацаа, газар, журам, сурагч сургагчийн хоорондын холбоо, нэг бүрийн болон салаа салбарын гүйцэтгэх үүргээс шалтгаалан тухайн сургалтын хэлбэр тодорхойлогдоно.

Цэргийн сургалтын хэлбэрүүдэд: Лекц, семинар, Бие даалт, Бүлгийн дасгал, Шуурхай дадлага, Тактик-жагсаалын хичээл, Тактикийн хичээл, Хээрийн нэгдсэн хичээл, Сурган зааварлах хичээл, Штабын хэсэгчилсэн дадлага, Штабын нэгдсэн дадлага, Команд штабын цэргийн тоглоом, Команд штабын сургууль, Команд штабын хээрийн сургууль, Тактикийн хээрийн сургууль, Байлдааны буудлагатай тактикийн хээрийн сургууль зэрэг хэлбэрүүдээр цэргийн сургалт явагддаг.

Эдгээр хэлбэрүүдийн бүтэц нь өөр өөр байх ба ямар аргаар яаж явуулахыг ойлгохгүйгээр хилийн албаны сургалтыг явуулахад хүдрэлтэй юм.

Эдгээр хэлбэрүүдийг нэг бүрчлэн тайлбарлах боломжгүй бөгөөд зайлшгүй хилийн албанд хэрэглэгддэг онол, дадлага, дасгал, бие даалт, практик ажиллагаа буюу хээрийн хичээл, тактик-жагсаалын хэлбэрийг товч авч үзье.

Хилийн албаны хичээл заах арга зүй 1,2 /Ч.Дашдэлэг 1986 он/, Офицер, штаб, нэгтгэл, ангид тактикийн бэлтгэл заах арга зүй /1974он/ зэрэг номонд дэлгэрэнгүй тусгасан байдаг.

Эдгээр хэлбэрүүд нь цэргийн сургалтын хялбар дөхөм байх зарчмын дагуу хөнгөнөөс хүндрүү чиглэсэн өөр хоорондоо нягт холбоотой, нэг нь нөгөөгөө баяжуулж байдаг.

Хилийн албаны тактикийн бэлтгэлийн сургалтын процессын өөр нэг салшгүй бүрэлдэхүүн хэсэг нь дайчдад хилийн албаны дадлага чадвар суулгах явдал юм.

Хилийн албаны хичээл нь сургалтын зорилго агуулгаас шалтгаалж зөвхөн ангид төдийгүй төрөл бүрийн газар орон, цагийн байдлын хүндэрсэн нөхцөлд хээр явагдах бөгөөд түүнийг зохион байгуулалтын талаас:

1. Онол
2. Дадлага
3. Дасгал
4. Бие даалт
5. Практик ажиллагаа буюу хээрийн хичээл гэсэн үндсэн хэлбэрүүдэд хуваана.

Онолын хичээл: Хилийн албаны онолын хичээлээр орчин үеийн улсын хил хамгаалалт, арга тактикийн онолын үндсүүдийг судална. Онолын хичээл нь гол төлөв танхимд явагдана.

Онолын хичээл нь зохион байгуулалтын хэсэг шинэ мэдлэг олгох хэсэг, сонсогчдод олсон мэдлэгийг бататгах хэсэг, дүгнэх, даалгавар өгөх хэсэг гэсэн бүтэцтэй байна.

Дадлагын хичээл нь: тактик-жагсаалын ба тактикийн хичээл, зэвсэг техник дээр хийгдэх

дадлагын хичээлийн хэлбэрүүдээр явагдана.

Дадлагын хичээл нь зохион байгуулалтын хэсэг, мэдлэг шалгах хэсэг, хийж гүйцэтгэх ажлыг үзүүлж тайлбарлах хэсэг, дайчдаар бие даалган дадлага сургууль хийлгэх хэсэг, дүгнэж даалгавар өгөх хэсэг гэсэн бүтэцтэй байна.

Дасгалын хичээл нь сургуульд оролцогсдыг чадвар дадлагатай болгож, түүнийг улам боловсронгуй болгох зорилгоор ямар нэг үйлдэл, арга барилыг олон давтан үйлдэнэ.

Дасгал, дадлага хоёр бол нэг аргын хоёр тал юм.

Дадлагаар олж авсан чадварыг улам боловсронгуй болгох зорилгоор хүндрүүлсэн цагийн байдал дээр дасгалыг явуулдаг.

Дасгал (дадлага)-ын арга нь тактикийн бэлтгэлийн явцад тактик-жагсаалын сургууль, тактикийн шуурхай дадлага болон бүлгийн дасгал хийхэд өргөн хэрэглэгдэнэ.

Хилийн албаны тактик-жагсаалын хичээл нь албаны бэлтгэлийг заах хичээлийн үндсэн хэлбэр, хилийн манааны албаны талаар анхны мэдэгдэхүүн олгох болох гэж байгаа хээрийн сургууль, тактикийн хичээлийн гол чухал асуудлыг боловсруулах, өмнөх хичээлүүдэд заагдсан алдаа дутагдлыг засах, хилийн манааны тактик үйл ажиллагааны үйлдлийг элемент элементээр үзүүлж дасгал хийлгэдэг.

Хилийн албаны тактик-жагсаалын хичээлийн онцлог нь хичээлээр боловсруулж байгаа асуудлын үйлдлийг элемент элементээр үзүүлж, дасгал хийлгэн нормативт хугацаанд багттал нэг бүрчлэн давтуулж элементийг зөв хийдэг болгосны дараа асуудлыг

эхнээс нь дуустал бүхэлд нь бие даалган хийлгэдэг. Тактик-жагсаалын хичээлийг заах үндсэн арга нь дасгал, дадлага байна.

Тактик жагсаалын хичээл нь зохион байгуулалтын хэсэг, мэдлэг шалгах хэсэг, хичээлийн зорилтыг танилцуулж, манааны үлгэр жишээ ажиллагааг үзүүлэх хэсэг, түүний дагуу дайчдыг бие даалган сургуулилах хэсэг, дүгнэж даалгавар өгөх хэсэг гэсэн бүтэцтэй байна.

Бие даалтын хичээл нь сургалтад голлох үүрэг гүйцэтгэнэ. Бие даан эх сурвалж, хичээлийн холбогдолтой материал судлах нь сонсогчдоос бие даан асуудлыг боловсруулах чөлөөтэй сэтгэдэг, дүгнэдэг, мэдэж байгаа зүйлээ нэвтрүүлж чаддаг дадлагыг олж авдаг.

Бие даалтын хичээл нь зохион байгуулалтын хэсэг мэдлэгийг бататган давтах чиглэлээр даалгаврыг шалгах хэсэг, даалгавар өгөх хэсэг, хичээлийн төгсгөл гэсэн бүтэцтэй байна.

Практик ажиллагааны хичээл нь: Сонсогчдоос, байлдааны цагийн байдалд ойртсон тийм нөхцөлд, тодорхой хугацаанд өөрийн үүрэгт ажлаа хийж гүйцэтгэхийг хэлнэ.

Практик ажиллагаа нь сонсогчдоос тодорхой хэмжээний бэлтгэл, бие даан ажиллах өндөр чадварыг шаарддаг тул суралцагчдаас дадлагын зохих хэмжээний мэдлэг чадвар эзэмшсэний дараа энэ ажилд шилжин орно.

Практик хээрийн ажиллагааны сургалт нь сонсогчдоос өмнөх сургалтын явцад олж авсан мэдлэг, чадвар, дадлага нь зайлшгүй хэрэгцээтэй зүйл болохыг зөвшөөрч

өөрийн бэлтгэлийн төвшинг шалгах бололцоог олгодог.

МЭДЛЭГ: Бодит байдлыг танин мэдсэн, практикаар шалгарсан үр дүн, тэр нь хүний сэтгэхүйд буусан зөв тусгал. Ердийн болон шинжлэх ухааны гэж ангилна.

ДАДЛАГА: Хувь хүн аливаа үйлдлийг ухамсарлаж ойлгосны үндсэн дээр зөв хийж сурахыг дадлага гэнэ. Тодорхой хэмжээний дадлага хийхгүйгээр чадвар эзэмшиж чадахгүй.

ЧАДВАР: Аливаа үйлдлийг ухамсартай, бүтээлч, тооцоотой, түргэн шуурхай хийж чаддаг болтлоо эзэмшихийг чадвар гэнэ. Чадвар нь онол, практикийн мэдлэгт түшиглэсэн үйл ажиллагаа бөгөөд харин дадлага нь зөвхөн түүний эхний шат болно.

Цэргийн сургалтын арга

Арга бол зорилгод хүрэх зам мөн. Өөрөөр хэлбэл тавьсан зорилгодоо хүрэхийн тулд ашигладаг арга барил, үйлдлүүдийн цогцолбор юм.

Хичээлийнхээ агуулгыг суралцагчдад эзэмшүүлэхийн тулд багшийн хэрэглэж байгаа сургалтын аргаас сургалтын чанар ихээхэн шалтгаална.

Суралцагчдад хилийн албаны тухай тодорхой мэдлэг, дадлага, чадвар эзэмшүүлэх, жигдрэлтийг хангахад

1. Шинэ мэдлэг олгох, олсон мэдлэгийг бэхжүүлэх

2. Дадлага чадвар суулгах

3. Тактикийн сэтгэлгээг хөгжүүлэх гэсэн үндсэн зорилго тавигдана.

Хилийн албаны мэдлэг, дадлага, чадвар эзэмшүүлэх, жигдрэлтийг хангах сургалтыг тухайн багш ярих, тайлбарлах, ярилцах, үзүүлэх, дасгах, бие

даалгах, асуух, шалгах, үйлдүүлэх, зуруулах, бичүүлэх, дасгал хийлгэх, бүлэглэх болон ганцаарчлан заах гэх мэт аргыг ашиглана.

Дүгнэлт. Удирдлагын академийн Хилийн албаны сургалтыг суралцагч нарт тохирсон агуулгатай, төлөвлөлтийн тодорхой зохион байгуулалт, сургалтын хэлбэр, арга ажиллагаа, хэрэгсэл, тактикийн бэлтгэл сургалтын түвшинд онолоос илүүтэй дадлага, дасгал, чадвар олгоход чиглэгдсэн байдлаар явуулах нь үр дүнтэй бөгөөд цэргийн болон хил судлалын шинжлэх ухааны онолын суурь ойлголтыг өгч хил хамгаалах урлагийн тактик, оператив, стратегийн түвшинд хил хамгаалалтыг бэлтгэж, явуулах ажиллагаанд сургаж, улсын хилийг найдвартай хамгаалахад хэрэгцээтэй бүхэнд сургахад албаны сургалтыг хандуулах нь зүйтэй.

Хилчид тайван цагт байлдааны үүрэг гүйцэтгэж байдаг албаны онцлогт тохируулан хилчдийг сургахад хилийн албаны хичээл гол үүрэг гүйцэтгэнэ.

Хилийн алба нь улсын хил хамгаалах үүргийг биелүүлэхэд хилийн манаа, харуул, застав, отрядын хил хамгаалалтыг зохион байгуулж, удирдан явуулах, хил зөрчигчтэй тэмцэх арга ажиллагаанд сургахдаа зөвхөн хууль тогтоомж дүрэм, зааврын хүрээнд кейс жишээ болсон үйл явдалд дүгнэлт хийн бодлого бодуулах уламжлалт хил хамгаалалт, хилийн манааны ажиллагааг эзэмшүүлэхээс гадна

өнөөдөр дэлхийн бусад улс оронд хил хамгаалалтад үүрэг гүйцэтгэж буй хилийн манааны арга тактик, өрнөж буй цагийн байдал, ашиглагдаж буй техник хэрэгслийг талаар тодорхой ойлголт өгч мэдлэг, дадлага, чадварыг хөгжүүлэх ирээдүйд үүсч болох цагийн байдалд ажиллахад бэлтгэгдсэн офицеруудыг бэлдэх нь өнөөгийн эрэлт хэргцээ болж байна.

Сургалтын зарчим нь сургалтын процессын удирдамжийг тодорхойлдог бол үйл ажиллагааны дүрэм, журам, заавар нь тусгай нэгж салбар юу хийхийг тусгасан байдаг.

Хилийн албаны сургалтыг зохион байгуулах багш нар хилийн албаны мэдлэг, дадлага, туршлагад тулгуурлан сургалтын тусгай аргаар явуулах бөгөөд цэргийн сургалтын зарчим, хэлбэр, арга зүйг эзэмших, суралцагч нарт эзэмшүүлэх нь зүйтэй гэж дүгнэж болохоор байна.

ЭХ СУРВАЛЖИЙН ЖАГСААЛТ

1. “Офицер штаб нэгтгэл ангид тактикийн бэлтгэл заах арга зүй” 1976 он
2. Мотобуудлага танкийн салбаруудын тактикийн бэлтгэл
3. Хилийн албаны хичээл заах арга зүй 1,2
4. Монгол улсын хилчний тайлбар толь 2003
5. Хилийн нэр томъёоны тайлбар толь 2010
6. Цэргийн нэр томъёоны тайлбар толь
7. Штабын сургалт бэлтгэл 2013